

“Two elephants in one room”
เมื่อช้างสองตัวอยู่ในห้องเดียวกัน:
การวิเคราะห์กฎหมายเพื่อจัดการภัยพิบัติและ
วิกฤติด้านน้ำของประเทศไทย พระราชบัญญัติ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550
และพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

นาอีม แลนี*

Received: 20 August 2024

Revised: 24 November 2024

Accepted: 15 May 2025

* นักวิจัยและผู้ก่อตั้งบริษัทโพลีชีอะไลฟ์; อีเมล: NaimLaeni@gmail.com

**“Two elephants in one room”: Analyzing
the legal frameworks for disaster and
water crisis management in Thailand,
the Disaster Prevention and Mitigation
Act B.E. 2550 (2007) and the Water
Resources Act B.E. 2561 (2018)**

*Naim Laeni***

** Researcher and Founder of Policy Alive Co. Ltd.; Email: NaimLaeni@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศไทยพบเจอความเสี่ยงภัยที่เกี่ยวข้องกับน้ำทั้งจากปัจจัยเชิงกายภาพ และภูมิสังคม และแนวโน้มความเสี่ยงนั้นเพิ่มสูงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้าน สภาพภูมิอากาศในระดับโลก เครื่องมือสำคัญหนึ่งในการจัดการภัยพิบัติคือ เครื่องมือทางกฎหมาย ในงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติและการจัดการ น้ำยังขาดมุมมองเชิงการศึกษากฎหมายเชิงลึก โดยเฉพาะกฎหมายที่มีผลต่อการ กำหนดกลไกการบริหารจัดการและโครงสร้างเชิงสถาบันเพื่อรับมือกับวิกฤติน้ำ และการจัดการภัยพิบัติทางด้านน้ำที่ครบทั้งวงจรการเกิดภัย ประเทศไทยมีสอง กฎหมายหลักที่สำคัญต่อกระบวนการจัดการภัยพิบัติด้านน้ำและสภาวะวิกฤติ คือ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือเพื่อทำความเข้าใจถึง ความสำคัญและความแตกต่าง เกี่ยวกับขั้นตอน กระบวนการจัดการ และกลไก การบริหารจัดการวิกฤติน้ำของประเทศ ที่มีผลต่อการทำงานเชิงปฏิบัติ งานวิจัยนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกฎหมายทั้งสองฉบับโดย ใช้กรอบแนวคิดการจัดการน้ำสภาวะวิกฤติและความเสี่ยงภัยพิบัติ การจัดการ ปัญหาและวิกฤติด้านน้ำของประเทศที่ต้องอาศัยความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาและ ความเชื่อมโยงของกฎหมายอย่างเป็นระบบเพื่อการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกัน ข้ามภาคส่วนอย่างบูรณาการ ผลการศึกษาพบว่าการจัดการภัยพิบัติและวิกฤติ ด้านน้ำอย่างเป็นระบบต้องอาศัยความเข้าใจและการทำงานร่วมกันของสอง กฎหมายนี้และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการความเสี่ยงเชิงรุก และการใช้ชุมชนและทุกภาคส่วนเป็นฐานในการพัฒนาลดความเสี่ยง งานวิจัยนี้ มีขอบเขตการศึกษาอยู่เฉพาะการวิเคราะห์และเปรียบเทียบสาระสำคัญของ ทั้งสองพระราชบัญญัติเท่านั้น ข้อค้นพบจากงานวิจัยอาจนำไปสู่การศึกษา เชิงลึกกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการประเด็นเฉพาะของนโยบาย สาธารณะอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงโดยตรงภูมิศาสตร์ สังคมและสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: ภัยพิบัติ, วิกฤติน้ำ, กฎหมาย, วงจรการจัดการภัย, กลไกการบริหาร, ศักยภาพ

Abstract

Thailand experiences an increasing water-related risks due to its socio-ecological context. The rising impacts from the global climate risks contributes to these ongoing concerns. The legal framework is recognized as an important mechanism for dealing with water-related disaster and crisis. Thailand utilizes the Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550 (2007) and Water Resources Act B.E. 2561 (2018) as the key mechanism for addressing the national and local water crisis and challenges. The aim of this research is to understand in-depth the significance and major differences of these two acts in relations to steps, practices and frameworks for water related disaster management in Thailand. This research adopts a qualitative approach to comparatively analyze these two acts by using conceptual framework on water related crisis and disaster management developed in this paper. Dealing with the water crisis requires coherent legal framework and comprehensively adoption and integration of these two legal frameworks for enabling the integrative risk management in practice. This research found that the asks for the systematic integration of both acts and in combination with other laws and regulation concerning proactive risk management and local participation in reducing water-related risks. The scope of this research is the analysis of the two most important water crisis and disaster-related laws in Thailand. Future research could investigate the other laws related to other specific socio-ecological policies and public sectors.

Keywords: Water Crisis, Disaster Management, Disaster Risks, Thailand, Legal Framework, Systematic Integration

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, *การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ สำนักงานประเทศไทย, 2557). <https://www.undp.org/thailand/publications/disaster-risk-reduction-drr-development-guideline-karldkhwamesiinyngcakphayphibatisuukarphathnathiiyangyuuen>.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, *การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย*, (โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2566).
- กิตติ วิสาร์กาญจน์, *การเมืองเชิงระบบราชการ: กรณีศึกษาองค์การบริหารจัดการน้ำของไทย* (พ.ศ. 2545-2563), (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2022).
- ทวิดา กมลเวชช, รัฐ ท้องถิ่น: *เส้นทางแห่งอำนาจและปลายทางของศักยภาพการจัดการวิกฤตพื้นที่เสี่ยงภัย*, (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า), 2564.
- ทวิดา กมลเวชช และคณะ *ชุดโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสหวิทยาการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติอุทกภัย*, (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2020).
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ *แนวนโยบายการจัดการน้ำสำหรับประเทศไทย เล่ม 1: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*, (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2001).
- Anneliese Dodds, *Comparative Public Polic*, (Bloomsbury Publishing, 2018).
- Margo van den Brink, *Rijkswaterstaat on the Horns of a Dilemma*, (Eburon Uitgeverij BV, 2009).
- Asian Disaster Preparedness Center, *Integrated Flood Risk Management in Asia: A Primer*, (Asian Disaster Preparedness Center (ADPC), 2005).

- Centre for Research on the Epidemiology of Disasters, *Disasters in Number 2022*, (Brussels, Belgium: Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED), 2023), https://cred.be/sites/default/files/2022_EMDAT_report.pdf.
- Chris Zevenbergen, Berry Gersonius, and Mohan Radhakrishnan, *Flood Resilience*, Vol. 378 (The Royal Society Publishing, 2020).
- John Twigg, *Disaster risk reduction (Good Practice Review 9)*, (Humanitarian Practice Network; Overseas Development Institute, 2015). https://acfid.asn.au/sites/site.acfid/files/resource_document/DRR-Good-Practice-2015.pdf
- Naim Kapucu, and Kuotsai Tom Liou, *Disaster and Development: Examining Global Issues and Cases*, (Springer, 2014).
- OECD, *Implementing the OECD Principles on Water Governance* (2018). <https://www.oecd-ilibrary.org/content/publication/9789264292659-en>.
- OECD, *Water Governance in OECD Countries: A Multi-Level Approach*, (OECD, 2011).
- Perry, Ronald W, Michael K Lindell, and Kathleen J Tierney, *Facing the Unexpected: Disaster Preparedness and Response*, (the United States: Joseph Henry Press, 2001).
- Ronald W Perry, Michael K Lindell, and Kathleen J Tierney, *Facing the Unexpected: Disaster Preparedness and Response in the United States*, (Joseph Henry Press, 2001).
- World Bank Group, *Thailand Systematic Country Diagnostic Update 2024: Shifting Gears-toward Sustainable Growth and Inclusive Prosperity*, (Bangkok, Thailand: World Bank Group, 2024), <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099031424140547576/pdf/BOSIB-138594db30dd1a7cf11bc1d58091b2.pdf>.

WMO, *Provisional State of the Global Climate 2023*, (World Meteorological Organization (WMO), 2023), <https://wmo.int/sites/default/files/2023-11/WMO%20Provisional%20State%20of%20the%20Global%20Climate%202023.pdf>.

บทความ

ทวิดา กมลเวชช, “อาณานิคมความรู้ของงานวิจัย การจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติ ในแนวทางที่ไม่ใช่เชิงโครงสร้างของประเทศไทย,” *รัฐศาสตร์สาร*, Vol. 39, No. 2 (2561), 1-127.

Marleen Van Rijswijk et al., “Ten Building Blocks for Sustainable Water Governance: An Integrated Method to Assess the Governance of Water,” *Water international*, Vol. 39, No. 5 (2014), 725-42.

Polpat Nilubon, and Naim Laeni, “Re-Thinking New Possibilities for Urban Climate Resilience Planning in Bangkok: Introducing Adaptation Pathways through a Multidisciplinary Design Workshop,” *Environmental Science & Policy*, Vol. 154 (2024), 103711.

Simin Davoudi et al., “Resilience: A Bridging Concept or a Dead End? “Reframing” Resilience: Challenges for Planning Theory and Practice Interacting Traps: Resilience Assessment of a Pasture Management System in Northern Afghanistan Urban Resilience: What Does It Mean in Planning Practice? Resilience as a Useful Concept for Climate Change Adaptation? The Politics of Resilience for Planning: A Cautionary Note: Edited by Simin Davoudi and Libby Porter,” *Planning theory & practice*, Vol. 13, No. 2 (2012), 299-333.

อิเล็กทรอนิกส์

คณะทำงานจัดทำรายงานสุขภาพคนไทย, “น้ำท่วมซ้ำซาก ผลกระทบ และการปรับตัว (ตอนที่ 1),” สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2565, (สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2567), https://www.thaihealthreport.com/th/articles_detail.php?id=118.

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ, “บันทึกเหตุการณ์น้ำ,” 2567, (สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2567), <https://tiwrm.hii.or.th/v3/archive>.

UNDESA, “Water for Decade,” 2015, <https://www.un.org/waterforlifedecade/iwrm.shtml>.